1e Jaargang, nummer 39, 22 november 2024

REFO TIJD

Blad van het Instituut voor Calvinistische Studiën i.s.m. de Nederduits Gereformeerde Kerk (1571) - De moederkerk van Nederland sinds 1579. 'Geen kerk zal over een andere kerk heersen, geen taakuitvoerder over de andere taakuitvoerder.' (Kerkorde Emden, 1571)

In dit nummer : Tussen Kok en Steenblok, en De Saambinder in en na de oorlog

---

TUSSEN KOK EN STEENBLOK

Er was een enorme kloof ontstaan in de mid-vijftiger jaren tussen R. Kok en C. Steenblok. Beiden waren inmiddels vertrokken uit de gereformeerde gemeente. De gereformeerde gemeente zelf bleef ergens tussen Kok en Steenbok inhangen.

In 1945 nam C. Steenblok de Saambinder over van Kersten, als hoofredacteur, maar in 1950 nam L. Rijksen het over als hoofdredacteur, en die stond tussen Kok en Steenblok in. Het was een enorme kloof, waarin L. Rijksen een brug, een muur en een grens was. Hij bleef hoofdredacteur tot zijn dood in 1969, en toen nam K. de Gier het over tot 1985. Ook hij was een brug in de kloof.

Het was een verschrikkelijke kloof. Ik heb er dromen over gehad. In deze kloof woonde het grootst mogelijke gespuis. Ik zag er kruizingen tussen panters en herdershonden, zwarte herdershonden, die aapjes aan kettingen hadden, en waar ze ook gingen gingen de aapjes met hen mee, die hen moesten dienen. Het waren voornamelijk aapjes die aan kettingen werden gehouden, maar ook andere dieren werden aan kettingen gehouden. Ook andere roofdieren hadden zulke slaafjes, zoals jaguars en luipaarden. De zwarte panter-herdershonden waren dominant. Vaak waren de aapjes ook vastgeketend aan grote ketels waarin andere diersoorten gekookt werden ter consumptie. Die aapjes moesten in de keuken werken. Het is dus van belang dat wij deze kloof overbruggen. Daartoe waren L. Rijksen en K. de Gier. In de zeventiger jaren was er weer een grote kerkenoorlog tussen de lichtere genademorsers en de steenblokkianen, wat uiteindelijk leidde tot een steenblokkiaanse herleving in de tachtiger jaren. Men voelde aan dat het genade-element teveel op de voorgrond was getreden en bedriegelijk was. Er moest weer een juiste en gezonde verhouding komen. De kerk van Calvijn was gebouwd uit constanten en variabelen, en als de kerk de geestelijke wiskunde en natuurkunde niet zou kennen, dan zouden er lekken komen die het schip zouden doen zinken, en dat was al gaande. Het waren juist de aapjes in mijn droom die het schip probeerden te doen zinken. Zij waren hiervoor geprogrammeerd. Zij waren laodiceaanse meelopers. Ik zag hun lange benige vingers, als menselijke zombies en trollen, zeer psychopatisch, en zij waren een plaag.

L. Rijksen stond op tegen R. Kok, maar kon het ook niet altijd vinden met C. Steenblok, en stond daarom tussen hen in. De generale synode koos voor L. Rijksen als hoofdredacteur van de Saambinder in 1950. C. Steenblok was dus maar kort hoofdredacteur geweest, van1945 tot 1950.

Men werd voorzichtiger met het genade aanbod, omdat het niet af mocht doen aan de tucht des Heeren en dat was een trap richting Kok en Kuyper, waar in de zeventiger jaren hevig over werd gevochten, en waar hevig door werd gescheurd. L. Rijksen waarschuwde tegen zomaar historisch geloof. Nu, dat deed Calvijn ook al. Calvijn temperde de genade ook door te wijzen op zijn afwachtingsleer, die in principe bovenaan al zijn leerstellingen stond. De afwachtingsleer stelt dat alles nutteloos is zonder de leiding en het tijdstip des Heeren.

Rijksen wees op Koelman die het een leugen noemde dat Jezus voor onze zonden zou zijn gestorven. (De Saambinder, 24/8 1967) Het komt tegemoet aan het feit dat er een kloof was gemaakt door mensen die te makkelijk over deze zaken dachten, Laodiceaans, die Jezus tot een afgod hadden gemaakt, waar Calvijn ook tegen waarschuwde.

Rijksen wijst daarom op de ellendekennis en zondekennis als de weg. Er is geen makkelijke weg door en tot het Jezus geheimenis. Men moest aan de zonde ontdekt worden en loskomen van eigengerechtigheid. De vijandschap moest verbroken worden, stelde Rijksen. Deze mannen worstelden met al te gemakkelijke genade. We kunnen stellen dat het van belang is alvorens iets van het geestelijke te hebben dat we eerst tot een volkomen doorwerking van het besef van gebrekskennis komen. Het is dus een strijd tegen Laodiceaans spoedgeloof en bezitsbedrog.

Eind 1967 riep Rijksen op tot waakzaamheid, stellende dat het einde der dingen nabij was. Door de zonde was het beeld van God verloren geraakt. Dat wat er nog aan leven was was God's verdraagzaamheid en

goedertierenheid, maar de mens had geen recht meer op leven, en spoedde tot zijn einde. Hij riep op tot het afgezonderd en losgemaakt worden van de dingen die de ziel tot schade zijn. Met al zijn uitvindingen heeft de mensheid zichzelf trachten te handhaven ten koste van God, stelde Rijksen. Hij waarschuwde dat de kerk in een diepe slaap van zorgeloosheid terecht was gekomen, en grensverdoezeling. Ook dode vormen noemde hij. Vormgodsdienst had de kerk ingenomen. Daar was geen gebrek aan. Net als W.C. Lamain blies hij op de bazuin. Hij riep op tot verootmoediging. (SB, 28/12 1967)

Rijksen riep de vromen op om te smeken om de broodkruimels, om zo te versoberen. Er stond wereldgelijkvormigheid op de loer. Het koninkrijk van God was niet van deze wereld. Wij mogen de Heere dankbaar zijn voor de woorden gesproken door Rijksen, om die verschrikkelijke verlammende kloof tussen Kok en Steenblok te overbruggen. Daar was niet alleen de gereformeerde gemeente ingedaald, maar ook de gehele wereld. De woorden des Heeren bleven daarom stromen om de afgedwaalde gemeente tegemoet te komen. De Saambinder probeerde koers te houden. Er moest nog veel gebeuren, en er zou een grote kerkoorlog plaatsvinden in de zeventiger jaren. Ook daar moest de Saambinder doorheen. De farao wilde niet loslaten.

Overmatige genade, alsmaar weer de nadruk leggen op genade door de genademorsers had het volk verlamd. De broodjes waren te zoet gebakken, wat als een slaapverwekkend gif was. Daarom moesten de voorvaderen wel de genade weer afkappen en terugtrekken, want het was allemaal veel te ver gegaan. Calvijn had gesteld dat de vrome weer zicht moest krijgen op de zonde en op het doden van de zonde, en boven alles moest de vrome leren af te wachten om niet op de Heere vooruit te lopen. De voorvaderen wilden de mensheid wegroepen van het aannemen van iets wat de Heere helemaal niet gegeven had. De kerken waren tot roversholen geworden.

Nog steeds woedde het vleselijke genadevuur en geloofsvuur rond die het zonde vraagstuk wilden omzeilen. Ook Rijksen streed tegen de te prominente plaats die het geloof had gekregen.

Rijksen wees op het belang van Adam in de strijd tegen Laodicea. Adam moest erkennen : ‘ik ben naakt.’ Adam moest wegschamen voor God. (27/7 1967)

L. Rijksen (1902-1969) begon als kandidaat in Utrecht, en ging zo tot Leiderdorp waar hij predikant werd, toen naar Middelburg, en uiteindelijk in 1956 naar Rotterdam-West.

DE SAAMBINDER IN EN NA DE OORLOG

C. Steenblok werd in 1894 in Nieuwdorp, in Zeeland, als timmermanszoon geboren. Zelf begon hij ook als timmerman en werd later boer, waarna hij naar Kampen ging om daar theologie te studeren. Hij groeide op in een gereformeerd gezin, in de Kuyper kerk. Hij had rond zijn zeventiende levensjaar een aangrijpende geestelijke ervaring gehad, een roeping, die hem altijd is bijgebleven. Hij had een rebels karakter naar de gereformeerde kerk van Kuyper toe. Hij begon daar steeds meer problemen mee te krijgen. Hij begon als predikant in Lopik, in de provincie Utrecht. Hij werd gedreven door zijn ervaring van zijn zeventiende levensjaar waarin hij ontdekt werd aan zijn verloren staat, en waarin angsten van de hel deel van hem werden, die hij zichzelf ook waardig achtte. Daar begon het mee. Door Adam en de tweede Adam werd hem hierin een pad gewezen om het tot verdieping te brengen, waar F. Mallan ook over sprak tijdens zijn begrafenis.

Naast in Lopik predikte Steenblok ook elders, zoals in Utrecht en Poortvliet, Zeeland. De gemeente van Poortvliet ging met hem mee tot de gereformeerde gemeente in 1943. In 1945 werd hij predikant in Rotterdam-Centrum, en in 1946 werd hij predikant in Gouda. Inmiddels was hij ook hoofdredacteur geworden van de Saambinder, als opvolger van Kersten.

In 1953 was de grote scheuring. Het was als een grote aardbeving in kerkelijk Nederland. De scheur ging diep. Ook in Elspeet was er een scheuring van 1953 tot 1956, waardoor er ook een GGIN in Elspeet ontstond naast de GG. Elspeet is één van de mooiste bosdorpen van Nederland, met wilde bossen en ruige hei. Het ligt onder Vierhouten op de Veluwe. Vierhouten ligt onder Nunspeet, waar ook een GG is. Elspeet ligt tussen Vierhouten en Uddel in.

Op 22 januari 1942 kwam de laatste Saambinder uit. De Saambinder werd verboden door de nazi’s, zogenaamd omdat er geen papier zou zijn, stelde Kersten, en dat terwijl er wel papier was voor een nieuw blad. Het verbod had Kersten diep gegriefd, maar na de bevrijding, in oktober 1945, werd er na de stop van drie en een half jaar weer een nieuwe Saambinder uitgegeven. Kersten moest vanwege gezondheidsredenen het hoofdredacteurenschap opgeven. Steenblok was de opvolger. Tussendoor was er nog wel een blad verschenen met mededelingen over de gereformeerde gemeenten, van 4 februari 1943 tot 31 augustus 1944. Zowel Steenblok als Kersten schreven erover in de eerste Saambinder na de oorlog. Het was inmiddels 17 oktober, een paar maanden na de bevrijding. Ze pakten de draad weer op.

In zijn artikel ‘Nabij God te zijn’, in het eerste nummer van de Saambinder na de

oorlog, stelt C. Steenblok dat de mens zijn beestelijkheid onder ogen moet komen. We spreken van de beestelijkheidskennis. Het is van belang voor de mens te zien hoe diep hij gevallen is, zodat hij niets pretendeert. Steenblok stelt dat de mens door de zonde ver van God is afgedreven, en dat die afdrijving tweeledig is, namelijk in vijandschap en in vervreemding. Door dit ten diepste te beseffen, stelt Steenblok, en door zich te vernederen zal men de wegen des Heeren leren. Zo werd de Saambinder opnieuw ingesteld op basis van de zondenkennis en ellendekennis. Dit houdt ook de verschrikkelijkheidskennis in, oftewel de beestelijkheidskennis, waar overigens ook Mallan over sprak, de opvolger van Steenblok. Mallan stelde dat hij nooit de gruwelijkheid van de doodstaat van de mens zou kunnen uitdrukken. Hij stelde dat als de mens voor duizend jaar naar de hel zou gaan, en hij kwam eruit, dan zou hij weer de weg naar de hel bewandelen.
